

شناسایی نیازهای آموزشی دانشجویان بر اساس سرمایه اجتماعی و نقش آن در ادراک آنان از جو آموزشی با تاکید بر برنامه ریزی آموزشی

معصومه محترم^{۱*} شماره مقاله^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۵/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۱۶

چکیده

هدف کلی از انجام پژوهش حاضر، ارزیابی درونی نیازهای آموزشی دانشجویان بر اساس سرمایه اجتماعی و نقش آن در ادراک آنان از جو آموزشی؛ مطالعه موردی: دانشگاه شیراز بود. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه شیراز بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای پس از انتخاب دانشکده‌های علوم تربیتی و روانشناسی و فنی و مهندسی به عنوان نمونه‌ی پژوهش، کلیه دانشجویان کارشناسی دانشکده‌های مذکور به پرسشنامه‌ها پاسخ کامل دادند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی (ترک زاده و محترم، ۱۳۹۱) و ادراک دانشجویان از جو آموزشی (راف و همکاران، ۱۹۹۷) بود که بعد از محاسبه روایی و پایایی توزیع و گردآوری شد. داده‌های به‌دست آمده با استفاده از روش‌های آماری تی تست تک نمونه‌ای، همبستگی پیرسون و مدل معادله ساختاری با استفاده از رگرسیون چندمتغیره مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد، از نظر دانشجویان میانگین سرمایه‌ی اجتماعی و مطلوبیت جو آموزشی و هر یک از ابعاد آنها از میانگین معیار ($Q3$) کمتر می‌باشد؛ ادراک دانشجویان از جو آموزشی از طریق سرمایه‌ی اجتماعی پیش‌بینی می‌شود ($P \leq 0/01$ و $\beta = 0/58$). بدین ترتیب که رابطه‌ی مثبت و معناداری بین ادراک دانشجویان از سرمایه‌ی اجتماعی و جو آموزشی وجود دارد.

واژه های کلیدی: ارزیابی درونی؛ سرمایه‌ی اجتماعی؛ ادراک از جو آموزشی؛ دانشجو؛ دانشگاه

^۱ استادیار مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول)؛

m.mohtaram2016@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش و بهسازی منابع انسانی دانشگاه علامه طباطبایی

مقدمه

در جهان سازمانی امروز، سازمان‌ها، بسیاری از فعالیت‌های اساسی و حیاتی جامعه را انجام می‌دهند و با توجه به افزایش رقابت روز افزون میان سازمان‌ها، هر سازمان به دنبال آن است که عملکرد موثرتری داشته باشد؛ به عبارت دیگر، پیشرفت و بقای جامعه، تابع رقابت متقابل و عملکرد مؤثر سازمان‌ها، علی‌الخصوص سازمان‌های آموزشی از قبیل دانشگاه‌ها می‌باشد (علاقه بند، ۱۳۸۶). در این بین، از مهم‌ترین وسایل دستیابی به پیشرفت و ترقی در زمینه‌ی آموزش، دانشگاه‌هایی هستند که بتوانند با کارآمدی و اثربخشی، وظایف خود را انجام دهند. بنابراین، دانشگاه‌ها برای اینکه بتوانند وظایف خود را بخوبی انجام دهند، نیازمند سرمایه‌های مختلفی از قبیل فیزیکی، اقتصادی، انسانی و از همه مهم‌تر، سرمایه‌ی اجتماعی می‌باشند (ترک‌زاده و محترم، ۱۳۹۱). دانشگاه‌ها به عنوان نهادهای بنیادی عمل می‌کنند که می‌توانند مبنایی برای یادگیری چگونگی توسعه‌ی سرمایه اجتماعی باشند. در واقع، افراد با ورود به دانشگاه‌ها از طرق رسمی و غیررسمی (تشکل‌ها و انجمن‌ها)، دارای مهارت‌ها و توانایی‌هایی از قبیل علمی، اجتماعی و انسانی می‌شوند که می‌توانند شبکه‌های اجتماعی وسیعی را تشکیل دهند و به طور غیررسمی، موجبات کارایی و اثربخشی دانشگاه را فراهم سازند (مصطفی‌زاده و صادقی، ۱۳۹۳). از نظر جامعه‌شناسان، امروزه، سرمایه‌ی اجتماعی، بستر مناسبی برای بهره‌وری سایر منابع و بهبود عملکرد سازمان و علی‌الخصوص دانشگاه را فراهم می‌سازد (احمدی و فیض‌آبادی، ۱۳۹۰). چرا که سرمایه‌ی اجتماعی، طبق نظر بسیاری از محققان، به پیوندها و ارتباطات میان اعضای یک شبکه به عنوان منبعی با ارزش اشاره دارد و از طریق هنجارها و اعتماد متقابل، موجب تحقق اهداف اعضای سازمان می‌شود (اندیشمند، ۱۳۸۸). از نظر فوکویاما^۱ (۲۰۰۱) سرمایه‌ی اجتماعی دارای چهار ابزار تاثیرگذار بر سازمان و نگرش‌های اعضای سازمان و توانایی خلق و مدیریت نهادهای و شکل‌دهی شبکه‌های اجتماعی است که از این طریق می‌تواند موجبات تأثیرگذاری بر روی رفتارهای اعضای سازمان را فراهم سازد.

در راستای بهره‌برداری و تأثیرپذیری دانشگاه‌ها از سرمایه‌ی اجتماعی همین بس که دانشگاه‌ها می‌توانند بسترهای اصلی برای تشکیل گروه‌های اجتماعی را فراهم سازند. تشکل‌های مختلف دانشگاهی می‌توانند از طریق بکارگیری سرمایه اجتماعی ظهور یابند و در چنین فضایی، شبکه‌هایی را شکل دهند که مبنای تشکیل نهادهای اثرگذار و اصلی جامعه باشند (دینگا، ۲۰۱۴). البته سرمایه‌ی اجتماعی برای مولد بودن در دانشگاه، خود نیز نیازمند عوامل بسترسازی می‌باشد که یکی از عوامل بسترساز و مؤثر آن، ادراک دانشجویان از جو آموزشی است. در این راستا برخی از محققین از جمله مصطفی‌زاده و صادقی (۱۳۹۳) اظهار داشتند در صورتی که دانشجویان درک صحیحی از ارزش‌ها و فلسفه دانشگاه داشته باشند، با تشکیل شبکه‌های اجتماعی به صورت رسمی و غیررسمی، می‌توانند با یکدیگر تعامل برقرار کنند و شرایط مناسبی را برای نیل به اهداف دانشگاه فراهم سازند. تاکنون، محققین زیادی درباره تأثیرات مثبت جو آموزشی بر عوامل مختلف سازمانی تحقیق کرده‌اند؛ به عنوان مثال گروهی از محققان معتقدند، در شرایط و جو مناسب سازمانی، نه تنها احساس رضایت کارکنان بیشتر است بلکه خود ارزیابی عملکرد، استفاده از رویکردهای مقابله‌ای سازگارانه، استرس

¹ Fukuyama

کمتر، مشارکت تعاملی اعضای سازمان و احساس تعلق و پیوستگی اجتماعی بیشتری نیز قابل مشاهده می‌باشد (هاشمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ درویشی و همکاران، ۱۳۹۳؛ کرامتی، ۱۳۹۱). به علاوه از نظر برخی نیز در صورتی که ادراک صحیحی از جو آموزشی حاکم بر دانشگاه وجود داشته باشد، علاوه بر اینکه اعتماد دانشجویان نسبت به دانشگاه بیشتر می‌شود، بلکه موجبات روابط و مشارکت اجتماعی بیشتر را نیز فراهم می‌آورد (مصطفی‌زاده و صادقی، ۱۳۹۳؛ ذاکری‌هامانه و همکاران، ۱۳۹۱). مطابق با سایر یافته‌های پژوهشی، هرچه تعاملات اجتماعی و اعتماد اجتماعی دانشجویان به عوامل و عناصر دانشگاهی مثبت باشد، با تأثیرگذاری بر نحوه و چگونگی ادراک دانشجویان نسبت به جو آموزشی عملکرد آنها را متأثر می‌سازد (ترک زاده و محترم، ۱۳۹۱).

بنابراین و با نظر به آنچه گفته شد، دانشگاه به منظور توسعه‌ی شبکه‌های اجتماعی خود و نیل به اثربخشی بیشتر لازم است با توسعه‌ی الگوهای ارتباطی و شبکه‌های اجتماعی درون و برون دانشگاهی به توسعه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی خود بپردازد و از این طریق و با تأثیرگذاری بر ادراک و نهایتاً رفتار افراد، اثربخشی عملکرد آنها و در نهایت دانشگاه را بهبود بخشد. بر این اساس در این پژوهش تلاش شد با بررسی رابطه ساختاری بین سرمایه‌ی اجتماعی و ادراک دانشجویان از جو آموزشی، یافته‌ای علمی و مدون در اختیار مدیران و برنامه‌ریزان دانشگاهی قرار گیرد تا با آگاهی بیشتری به برنامه‌ریزی جهت توسعه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی و بهبود ادراک دانشجویان از مطلوبیت جو آموزشی بپردازند. در این راستا، سؤالات این پژوهش عبارت بود از:

- ۱) وضعیت سرمایه اجتماعی در گروه‌های آموزشی قلمرو پژوهش چگونه است؟
- ۲) وضعیت جو آموزشی در قلمرو پژوهش چگونه است؟
- ۳) ادراک دانشجویان از سرمایه‌ی اجتماعی موجود در گروه‌های آموزشی پیش‌بینی کننده‌ی معناداری برای ادراک آنها از جو آموزشی می‌باشد؟

ادبیات پژوهش:

سرمایه اجتماعی

امروزه با پررنگ‌تر شدن مفهوم رفاه اجتماعی، مفهوم جدیدی در حوزه‌ی جامعه‌شناسی و سایر علوم تحت عنوان سرمایه اجتماعی مطرح شده است که جامعه‌شناسان برای بررسی کمیت و کیفیت روابط اجتماعی از آن بهره می‌گیرند. سرمایه‌ی اجتماعی برخلاف سایر سرمایه‌ها (فیزیکی، مالی و انسانی) قابلیت انتقال ندارد و عبارتست از روابط دوجانبه، تعامل‌ها و شبکه‌هایی که در میان گروه‌های انسانی پدیدار میشود (پوتنام^۱، ۲۰۰۱). فلدمن و اساف (۱۹۹۹) معتقدند که کاربرد مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی با توجه به معنایی که امروزه دارد، متأثر از نوشته‌های لیندا.جی.هانیفان - سرپرست وقت مدارس ویرجینیای غربی - است. او در مقاله‌ی خود که در سال ۱۹۱۶ چاپ شد، بیان می‌کند که سرمایه‌ی اجتماعی به دارایی‌هایی مانند احساس تفاهم و همدردی و

¹ Putnam

روابط اجتماعی بین افراد یک گروه گفته می‌شود که در زندگی روزمره افراد نقش مهمی دارد (پیراهری، ۱۳۸۸). تاکنون محققان از جمله فوکویاما، کلمن، بوردیو و پوتنام تعاریف زیادی از سرمایه اجتماعی ارائه کرده اند که در تمام تعاریف، تأکید بر این شده است که سرمایه اجتماعی، وسیله ای برای رسیدن به اهداف فردی و گروهی است (ترک‌زاده و محترم، ۱۳۹۱). به عنوان نمونه بوردیو (۱۹۸۶) معتقد است که سرمایه اجتماعی، مجموعه منابع بالقوه و بالفعلی است که با عضویت شبکه پایایی از روابط نهادینه شده بدست می‌آید و افراد را جهت نیل به مطلوبیت‌هایشان یاری می‌رساند. در تعریف بوردیو، بر روی شبکه های اجتماعی تأکید شده است که دسترسی به منابع گروهی را فراهم می‌کند. کلمن (۱۹۸۸)، سرمایه اجتماعی را از طریق کارکردهایش تعریف کرده است که از نظر او سرمایه اجتماعی، منبعی اجتماعی و ساختاری است که دارایی و سرمایه‌ی افراد محسوب می‌شود. این نوع دارایی، ویژگی‌هایی است که در ساختار اجتماعی یافت می‌شود و موجب می‌شود که افراد به آسانی بتوانند وارد کنش اجتماعی شوند. از نظر فوکویاما (۱۹۹۹)، سرمایه اجتماعی، مجموعه هنجارهای موجود در سیستم اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه گردیده و موجب پایین آمدن سطح هزینه های تبادلات و ارتباطات می‌گردد. از نظر پوتنام (۲۰۰۰)، سرمایه اجتماعی به ارتباطات بین افراد، شبکه های اجتماعی، هنجارها و اعتماد اشاره دارد که هماهنگی و همکاری برای کسب منافع متقابل را امکان پذیر می‌کند. با نظر به تعاریف فوق می‌توان گفت اولاً سرمایه‌ی اجتماعی به تعامل اجتماعی بین افراد بستگی دارد و کنش های جمعی افراد، جزء جدایی‌ناپذیر آن محسوب می‌شود. ثانیاً مشارکت در شبکه های اجتماعی، تمایل به همکاری و اعتماد بین افراد به عنوان عناصر اساسی سرمایه‌ی اجتماعی به شمار می‌آید (صیدی، احمدی‌شاپورآبادی و معین‌آبادی، ۱۳۸۸). همچنین بر مبنای تعاریف کلمن، بوردیو، پوتنام و فوکویاما، اعتماد اجتماعی یکی از ابعاد اصلی سرمایه اجتماعی محسوب می‌شود. به گونه‌ای که هرچه میزان اعتماد اجتماعی افزایش یابد، سرمایه‌ی اجتماعی افزایش و هزینه‌ی مبادلات کاهش می‌یابد و نهایتاً نظم در جامعه مدنی استقرار می‌یابد (ذاکری‌هامانه و همکاران، ۱۳۹۱؛ سوری، ۱۳۸۳). برخی از محققان نیز اعتماد را به عنوان یک مکانیزم اساسی معرفی می‌کنند که موجب انسجام‌بخشی روابط اجتماعی و حفظ نظام‌های اجتماعی می‌شود. در این راستا عبدالملکی، قانع‌سنگ‌آتش و کریمی (۱۳۹۲)، اعتماد را از جمله عوامل مؤثر بر تسهیل مشارکت، تعاون اجتماعی و پرورش ارزش‌های دموکراتیک معرفی کردند. در واقع از نظر آنها اعتماد، بستر و زمینه لازم برای همکاری میان اعضای گروه را فراهم می‌آورد. در این خصوص، ذاکری‌هامانه و همکاران (۱۳۹۱) نیز اعتماد، روابط و مشارکت اجتماعی را از جمله مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی دانستند که کیفیت تعاملات افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین فیه و فوش (۲۰۰۲)، گرایش به آگاهی و توجه که شامل مجموعه افکار، احساسات و عقاید نسبت به زندگی اجتماعی و سیاسی می‌باشد را به عنوان دیگر عناصر سرمایه اجتماعی برشمردند. از نظر برگر - اشمیت (۲۰۰۰) نیز روابط اجتماعی، مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی، کیفیت روابط اجتماعی و کیفیت نهادهای اجتماعی از جمله عناصر سرمایه‌ی اجتماعی به شمار می‌آید. علاوه بر موارد مذکور، ولکوک^۱ (۲۰۰۳) به تفکیک سرمایه‌ی اجتماعی در قالب سه نوع سرمایه‌ی

¹ Woolcock

اجتماعی درون‌گروهی، بین‌گروهی و اتصالی می‌پردازد و اظهار می‌کند، سرمایه‌ی اجتماعی درون‌گروهی بیانگر مواردی چون پیوستگی‌های میان اعضای خانواده است؛ در خصوص سرمایه‌ی اجتماعی بین‌گروهی می‌توان به همکاری‌های تجاری اشاره نمود و در نهایت سرمایه‌ی اجتماعی اتصالی است که به روابط عمودی اشاره دارد و به افراد کمک می‌کند تا به نهادهای رسمی دسترسی داشته باشند.

به علاوه، مطابق با پژوهش‌های انجام شده پیرامون سرمایه‌ی اجتماعی، این نتیجه به دست آمد که بین سرمایه‌ی اجتماعی و تعهد اعضا، انعطاف‌پذیری سازمان، مدیریت مناسب کنش جمعی و ایجاد سطوح بالایی از سرمایه‌ی فکری رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد (بولینو^۱ و همکاران، ۲۰۰۲). برت^۲ (۲۰۰۰) نیز در پژوهشی گزارش کرد که بین اندازه‌ی شبکه (تعداد تعاملات و پیوندها) با نوآوری و خودنوسازی و نقش شبکه در تقویت نوآوری و توسعه‌ی ایده‌های جدید رابطه‌ی معناداری وجود دارد. مطابق با گزارش پژوهشی علوی (۱۳۸۰) نیز این نتیجه به دست آمد که بین توسعه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی در یک سیستم با کاهش هزینه‌های مدیریتی نظیر نظارت و کنترل رسمی، رایزنی‌های مدیریتی، کندی‌های ناشی از سیستم‌های بوروکراتیک رابطه معناداری وجود دارد. ترک‌زاده و محترم (۱۳۹۲) نیز طی پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که نوع ساختار سازمانی دانشگاه، ۰/۵۳ از سرمایه‌ی اجتماعی گروه‌های آموزشی دانشگاه را پیش‌بینی می‌کند. قلی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) بیان کردند، بین بُعد کیفیت سرمایه‌ی اجتماعی با پدیده‌هایی مانند ارزش‌ها، نگرش‌ها، تعهدات، مشارکت و اعتماد موجود در سیستم رابطه‌ی معناداری وجود دارد. امیرکافی (۱۳۸۰) نیز گزارش کرد میان تعاملات افراد، امنیت، سرمایه‌ی اجتماعی، تعهد به یک رابطه، تعهد درونی، مقبولیت اجتماعی، دگرخواهی و اعتماد اجتماعی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. اکبری (۱۳۸۳) نیز بیان نمود که افزایش سطح اعتماد اجتماعی با گسترش میزان مشارکت و همیاری افراد در عرصه‌های اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی در رابطه می‌باشد. همچنین، ترک‌زاده و محترم (۱۳۹۳) نیز طی پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که رضایت تحصیلی از طریق ورود همزمان متغیر ساختار سازمانی تواناساز؛ بازدارنده و سرمایه‌ی اجتماعی پیش‌بینی می‌شود. به این ترتیب که بین ساختار سازمانی تواناساز با رضایت تحصیلی دانشجویان رابطه‌ی مثبت معنادار و بین ساختار سازمانی بازدارنده با رضایت تحصیلی و همچنین سرمایه‌ی اجتماعی گروه‌ها با رضایت تحصیلی رابطه‌ی منفی معناداری وجود دارد. با نظر به آنچه گفته شد، می‌توان گفت، تعاملات سازمانی نیروی حیاتی سازمان به شمار می‌آیند که کیفیت آنها بر چگونگی و اثربخشی دانشگاه مؤثر می‌باشد. لذا چنانچه الگوی روابط موجود در سازمان بر قوانین و فرایندهای منطقی، مشارکت و نوآوری و ایجاد جوّی از اعتماد بین اعضا مبتنی باشد، به بقای سازمان و افزایش میزان کارایی و اثربخشی آن منجر خواهد شد. لذا شایسته توجه ویژه می‌باشد.

¹ Bolino

² Burt

جو آموزشی:

اصطلاح جو که برای اولین بار توسط پژوهشگران روانشناسی صنعتی و سازمانی بکار رفت، به عنوان سیستمی متشکل از ابعاد وضعیتی (اجتماعی، جسمانی، عاطفی و فکری) که بر افراد شرکت کننده تأثیر می‌گذارد، شناخته شد. از آن به بعد، پژوهشگران متعددی به بررسی جو سازمانی پرداختند. مک گریگور در سال ۱۹۶۰، به مفهوم سازی جو پرداخت و از آن به عنوان رفتار روزمره افراد اصلی سازمان را تعریف کرد (تریسی و توس، ۲۰۰۵). از نظر هالپین و کرافت، جو سازمانی عبارت است از ویژگی‌های درونی‌ای که یک سازمان را از سازمان‌های دیگر متمایز ساخته و رفتار افراد آن سازمان را متأثر می‌سازد. بهزادی، موسوی و سنجی (۱۳۹۰) نیز معتقدند، جو سازمانی به وسیله ادراک افراد و توصیف آنها از ویژگی‌های درونی سازمان سنجیده می‌شود. بسیاری از محققان بر این باور هستند که شناخت جو سازمانی حاکم بر یک سازمان، مبنای بهبود کیفیت خدمات سازمان می‌شود (گوپتا، ۲۰۰۸). تاگی‌یوری^۱ (۱۹۸۲) جو آموزشی را خصیصه‌ی کلی محیط‌های آموزشی می‌داند که به مشتمل بر چهار بُعد بوم شناختی، اجتماعی، سیستم اجتماعی و فرهنگی می‌باشد به گونه‌ای که در تعامل با هم موجبات شکل‌گیری جو کلی آموزش را فراهم می‌سازد. از نظر هوی و میسکل^۲ (۲۰۱۳) نیز جو آموزشی کیفیت نسبتاً پایدار زندگی سازمانی است که مبتنی بر ادراک اعضا از سازمان بوده و موجب تمیز سازمان‌ها از یکدیگر می‌شود. همچنین از نظر لاتر و شارما^۳ (۲۰۰۹) فرآیند تعامل میان آموزش- دهنده و آموزش‌گیرنده در بافت سازمانی جو آموزشی را به وجود می‌آورد. ترک‌زاده و محترم (۱۳۹۰) نیز جو آموزشی را مشتمل بر پنج بُعد فیزیکی، اجتماعی، عاطفی، علمی و بُعد محیطی می‌باشد که در تعامل سیستمی با همدیگر کیفیت جو آموزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهند (ترک‌زاده و محترم، ۱۳۹۰). گروهی دیگر از محققان نیز معتقدند که جو آموزشی، نمودار ادراک دانشجویان از محیط پیرامون خود در عرصه یادگیری است که این درک پیشرفت تحصیلی و موفقیت فراگیران در امر یادگیری را متأثر می‌سازد (فغانی و همکاران، ۱۳۹۲). فرایزر (۱۹۹۸) و فرایبرگ (۱۹۹۹) معتقدند که جو آموزشی، تعیین‌کننده‌ی رفتار و یادگیری کلاسی و کیفیت زندگی در محیط‌های آموزشی می‌باشد به طوری که مک‌وی و والکر^۴ (۲۰۰۰) اظهار کردند، جو آموزشی مثبت تأثیر بسزایی بر پیشرفت تحصیلی و کاهش رفتارهای ناهنجار کلاسی می‌گذارد. بدین ترتیب با توجه به اینکه جو آموزشی از طریق تأثیرگذاری بر عملکرد افراد و گروه‌ها اثربخشی کلی دانشگاه را متأثر می‌سازد شناسایی وضعیت این متغیر و ارتباط آن با سایر عوامل و عناصر سازمانی حائز اهمیت و توجه می‌باشد.

¹ Tagiuri

² Hoy & Miskle

³ Lather & Sharma

⁴ McEvoy & Welker

روش پژوهش:

روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع رابطه‌ای می باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان دانشگاه شیراز بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس، بعد از انتخاب دانشکده‌های علوم تربیتی و روانشناسی و فنی و مهندسی، تمامی دانشجویان کارشناسی این دو دانشکده به عنوان نمونه‌ی پژوهش انتخاب شدند و به پرسشنامه‌ها پاسخ کامل دادند. داده‌های میدانی پژوهش با استفاده از دو پرسشنامه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی (ترک زاده و محترم، ۱۳۹۱) و ادراک دانشجویان از جوّ آموزشی (راف و همکاران، ۱۹۹۷) گردآوری شد.

به منظور بررسی سرمایه‌ی اجتماعی از پرسشنامه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی (ترک‌زاده و محترم، ۱۳۹۱) استفاده شد که مشتمل بر سه بُعد شبکه‌ی اجتماعی، هنجار اجتماعی و اعتماد اجتماعی با طیف لیکرتی پنج گزینه‌ای بود. به منظور محاسبه‌ی روایی هر کدام از ابعاد پرسشنامه، از روش تحلیل گویه (محاسبه‌ی همبستگی بین گویه‌ها با نمره‌ی کل هر گویه) (جدول شماره ۱) و برای سنجش پایایی هر یک از ابعاد پرسشنامه نیز از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار هر کدام از ابعاد شبکه‌ی اجتماعی، هنجار اجتماعی و اعتماد اجتماعی به ترتیب عبارت از ۰/۷۴، ۰/۹۰ و ۰/۸۹ بود.

جدول شماره ۱: روایی پرسشنامه سرمایه‌ی اجتماعی

اعتماد اجتماعی	هنجار اجتماعی	شبکه اجتماعی	طیف ضرائب همبستگی
$r=0/62 - 0/78$	$r=0/24 - 0/70$	$r=0/53 - 0/65$	
۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	سطح معناداری

همچنین به منظور بررسی ادراک دانشجویان از مطلوبیت جوّ آموزشی از پرسشنامه‌ی جوّ آموزشی راف و همکاران (۱۹۹۷) که دارای پنج بُعد ادراک دانشجویان از یادگیری؛ ادراک دانشجویان از یاددهنده؛ ادراک دانشجویان از مهارت‌های علمی خود؛ ادراک دانشجویان از فضای یادگیری و ادراک دانشجویان از محیط اجتماعی بود استفاده شد که به صورت طیف لیکرتی پنج گزینه‌ای بود. به منظور محاسبه‌ی روایی هر کدام از ابعاد پرسشنامه، از روش تحلیل گویه (بررسی همبستگی بین گویه‌ها با نمره کل هر گویه) (جدول شماره ۲) و جهت سنجش پایایی آن نیز از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آلفای کرونباخ هر یک از ابعاد ادراک دانشجویان از یادگیری؛ ادراک دانشجویان از یاددهنده، ادراک دانشجویان از مهارت‌های علمی خود، ادراک دانشجویان از فضای یادگیری و ادراک دانشجویان از محیط اجتماعی به ترتیب عبارت بود از ۰/۷۷؛ ۰/۴۴؛ ۰/۴۸؛ ۰/۷۲ و ۰/۶۶.

جدول شماره ۲- پایایی پرسشنامه ادراک دانشجویان از جو آموزشی

ادراک دانشجویان از محیط اجتماعی	ادراک دانشجویان از فضای یادگیری	ادراک دانشجویان از مهارت‌های علمی خود	ادراک دانشجویان از یاددهنده	ادراک دانشجویان از یادگیری	
۰/۶۵ - ۰/۴۵ = ۲	۰/۶۴ - ۰/۰۵ = ۲	۰/۶۶ - ۰/۴۵ = ۲	۰/۶۲ - ۰/۰۸ = ۲	۰/۷۲ - ۰/۷۰ = ۲	طیف ضرائب همبستگی
۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱ - ۰/۲۲	سطح معناداری

لازم به ذکر می‌باشد، به منظور بررسی و تحلیل سؤال اول و دوم پژوهش از آزمون تی تک نمونه‌ای، و جهت سنجش سؤال سوم پژوهش مدل معادله ساختاری (رگرسیون چندمتغیره) استفاده شد.

یافته های پژوهش:

(۱) بررسی وضعیت موجود سرمایه‌ی اجتماعی گروه‌های آموزشی

جدول شماره ۳- ارزیابی وضعیت موجود سرمایه‌ی اجتماعی در دانشگاه از نظر دانشجویان

درجه آزادی	سطح معناداری	مقدار t	میانگین معیار	انحراف استاندارد	میانگین	ابعاد
۲۹۹	۰/۰۰۰۱	۹/۲۵	۳	۰/۷۳	۳/۳۵	شبکه اجتماعی
	۰/۰۰۰۱	۱۶/۳		۰/۶۷	۳/۱۱	هنجار اجتماعی
	۰/۰۰۰۱	۱۵/۰۴		۰/۸۱	۳/۰۴	اعتماد اجتماعی
	۰/۰۰۰۱	۲۳/۰۲		۰/۶۲	۳/۱۷	سرمایه اجتماعی

آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد که میانگین سرمایه‌ی اجتماعی و تمامی ابعاد آن از میانگین معیار (Q3) کمتر و معنادار می‌باشد. این یافته بدین معنا است که از نظر دانشجویان میانگین سرمایه‌ی اجتماعی در دانشگاه قلمرو پژوهش چندان مطلوب نمی‌باشد (جدول شماره‌ی ۳).

(۲) بررسی ادراک دانشجویان از مطلوبیت جو آموزشی

جدول شماره ۴ - ارزیابی ادراک دانشجویان از مطلوبیت جو آموزشی موجود در دانشگاه

درجه آزادی	سطح معناداری	مقدار t	میانگین معیار	انحراف استاندارد	میانگین	ابعاد
۲۹۹	۰/۰۰۰۱	۱۲/۵۲	۳	۰/۶۸	۳/۲۵	ادراک دانشجویان از یادگیری
	۰/۰۰۰۱	۱۵/۹۹		۰/۵۳	۳/۲۵	ادراک دانشجویان از یاددهنده
	۰/۰۰۰۱	۹/۹۱		۰/۷۸	۳/۲۹	ادراک دانشجویان از مهارت‌های علمی خود
	۰/۰۰۰۱	۱۴/۴۹		۰/۶۱	۳/۲۳	ادراک دانشجویان از فضای

					یادگیری
	۰/۰۰۰۱	۱۲/۸۷	۰/۷۰	۳/۲۲	ادراک دانشجویان از محیط اجتماعی
	۰/۰۰۰۱	۲۳/۰۷	۰/۳۳	۳/۲۵	مطلوبیت جو آموزشی

مطابق با جدول شماره ۴، آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد که میانگین مطلوبیت جو آموزشی و کلیه ابعاد آن از میانگین معیار (سطح کفایت مطلوب) کمتر و معنادار می باشد. این یافته بدین معنا است که از نظر دانشجویان جو آموزشی در قلمرو پژوهش از وضعیت چندان مطلوب برخوردار نمی باشد.

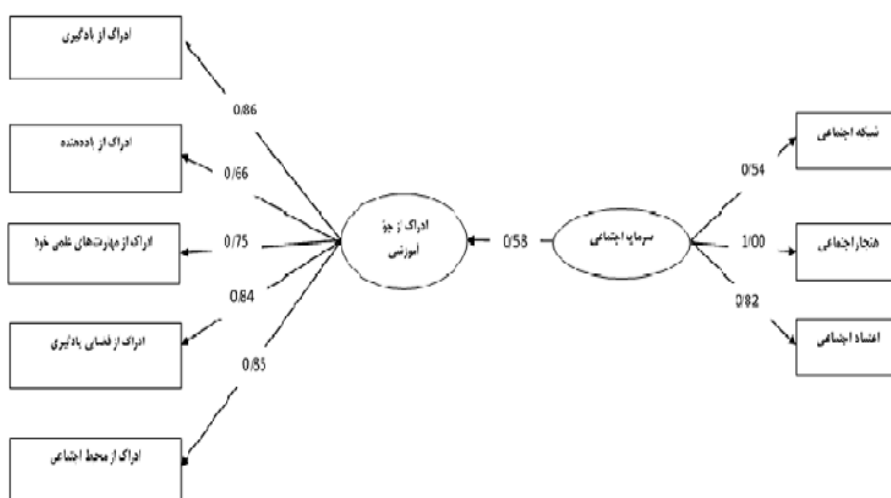
۳) پیش‌بینی ادراک دانشجویان از جو آموزشی بر اساس ادراک آنها از سرمایه‌ی اجتماعی موجود در گروه‌های آموزشی

در این قسمت پس از بررسی رابطه‌ی بین ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی و ادراک دانشجویان از جو آموزشی با استفاده از روش همبستگی (جدول شماره ۵)، به بررسی رابطه‌ی بین سرمایه‌ی اجتماعی و ادراک دانشجویان از جو آموزشی با استفاده از مدل معادله‌ی ساختاری پرداخته شد. برای این منظور سرمایه‌ی اجتماعی به عنوان متغیر مستقل و ادراک دانشجویان از جو آموزشی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شد. مطابق با شکل شماره ۱، ادراک دانشجویان از جو آموزشی از طریق متغیر سرمایه‌ی اجتماعی پیش‌بینی می شود. به این ترتیب که بین سرمایه‌ی اجتماعی و ادراک دانشجویان از جو آموزشی رابطه‌ی مثبت معنادار ($\beta = ۰/۵۸$ و $P \leq ۰/۰۱$) وجود دارد.

جدول شماره ۵ - رابطه بین ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی و ادراک دانشجویان از جو آموزشی

ابعاد	شبکه‌ی اجتماعی	هنجار اجتماعی	اعتماد اجتماعی	ادراک دانشجویان از یادگیری	ادراک دانشجویان از یاددهنده	ادراک دانشجویان از مهارت-های علمی خود	ادراک دانشجویان از فضای یادگیری	ادراک دانشجویان از محیط اجتماعی
شبکه‌ی اجتماعی								
هنجار اجتماعی	$r = ۰/۵۳$							
اعتماد اجتماعی	$r = ۰/۳۵$	$r = ۰/۸۲$						
ادراک دانشجویان از یادگیری	$r = ۰/۵۳$	$r = ۰/۵۲$	$r = ۰/۴۲$					
ادراک دانشجویان از یاددهنده	$r = ۰/۵۰$	$r = ۰/۳۹$	$r = ۰/۳۱$	$r = ۰/۵۸$				
ادراک دانشجویان از مهارت-های علمی	$r = ۰/۴۶$	$r = ۰/۳۹$	$r = ۰/۳۴$	$r = ۰/۶۶$	$r = ۰/۴۹$			

								خود
		$r = 0/62$	$r = 0/55$	$r = 0/71$	$r = 0/38$	$r = 0/45$	$r = 0/48$	ادراک دانشجویان از فضای یادگیری
	$r = 0/73$	$r = 0/64$	$r = 0/54$	$r = 0/71$	$r = 0/40$	$r = 0/51$	$r = 0/51$	ادراک دانشجویان از محیط اجتماعی

شکل شماره ۱: مدل معادله ساختاری رابطه بین سرمایه اجتماعی و ادراک دانشجویان از جو آموزشی

بحث و نتیجه گیری:

یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از آن بود که از نظر دانشجویان میزان سرمایه‌ی اجتماعی موجود در گروه‌های آموزشی قلمرو پژوهش از میانگین معیار (Q3) کمتر می‌باشد. این یافته به این معناست که از نظر دانشجویان سرمایه‌ی اجتماعی در وضعیت چندان مطلوبی قرار ندارد. از علل احتمالی دستیابی به چنین نتیجه‌ای را از یک طرف می‌توان به غالب بودن ساختار بازدارنده در دانشگاه و رواج قوانین سخت و دست و پاگیر؛ عدم ترغیب دانشجویان به برقراری رابطه با شبکه‌ها یا گروه‌های درون یا برون دانشگاهی، عدم روحیه‌ی انجام کار

گروهی در بین دانشجویان نسبت داد و از طرف دیگر رواج کارکرد منفی سرمایه‌ی اجتماعی در گروه‌های آموزشی و رابطه‌ی منفی آن با رضایت تحصیلی دانشجویان، رواج جوّی از بی‌اعتمادی و عدم امنیت و یا تسری رفتارهای سیاسی (سیاسی بازی) در روابط بین فردی و تمایل افراد به انجام کار فردی را از علل دستیابی به چنین نتیجه‌ای برشمرد که زمینه نگرش نسبتاً منفی دانشجویان به سرمایه‌ی اجتماعی در گروه-های اجتماعی را به وجود آورده است (ترک‌زاده و محترم، ۱۳۹۱؛ ترک‌زاده و محترم، ۱۳۹۳؛ فریدونی، ۱۳۹۲). این یافته در حالی است که با توجه به نقش سرمایه‌ی اجتماعی و تأثیر کارکرد مثبت آن بر کارآمدی شبکه-های اجتماعی موجود در دانشگاه و میزان صمیمیت، همدلی، همکاری و مشارکت اعضا با همدیگر لازم است که مدیران و برنامه‌ریزان توسعه‌ی دانشگاهی تلاش کنند تا با بهبود روابط اجتماعی و افزایش میزان اعتماد دانشجویان به همدیگر و اساتید ضمن افزایش میزان شبکه‌های اجتماعی درون و برون گروهی و بستن قرارداد با سازمان‌ها و شرکت‌های آموزشی، خدماتی و فنی زمینه‌ی برقراری تعامل بیشتر دانشجویان با گروه‌ها و شبکه‌های درون و برون دانشگاهی را فراهم آورند و از این طریق به بهبود و توسعه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی موجود در دانشگاه و گروه‌های آموزشی یاری رسانند.

یافته‌ی دیگر پژوهش حاکی از آن بود که از نظر دانشجویان میانگین جوّ آموزشی دانشگاه و ابعاد آن از میانگین معیار کمتر بود. از علل احتمالی دستیابی به چنین نتیجه‌ای را از طرفی می‌توان به کارکرد منفی سرمایه‌ی اجتماعی در دانشگاه اشاره نمود (ترک‌زاده و محترم، ۱۳۹۱). به این معنا که عضویت افراد در گروه-ها و شبکه‌های اجتماعی همگن و حمایت قوی آنها از همدیگر، هر چند ممکن است، مزایا و پیامدهای مثبتی برای آنها به دنبال داشته باشد، اما همین حمایت‌ها و پشتیبانی‌های افراد از همدیگر، باعث بروز پیامدها و هزینه‌های منفی برای افراد خارج از آن شبکه‌ها می‌شود که با تأثیرگذاری بر ادراک آنها نگرش افراد نسبت به مطلوبیت جوّ آموزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به علاوه غلبه‌ی ساختارهای متمرکز و سنتی و وجود قوانین سخت و دست و پاگیر و انعطاف‌ناپذیری ناشی از آن (هوی و میسکل، ۲۰۱۳) از دیگر عواملی است که بر کیفیت جوّ آموزشی اثر می‌گذارد. از سوی دیگر علت دستیابی به چنین نتیجه‌ای را می‌توان رشد فزاینده‌ی پذیرش دانشجو بدون توجه به ظرفیت‌های موجود در دانشگاه دانست. در چنین شرایطی چون دانشجویان از خدمات و امکانات دانشگاهی به میزان کافی و با کیفیت بالا بهره‌مند نمی‌شوند، علاوه بر اینکه ممکن است به مرور زمان نگرش و ادراک منفی نسبت به عملکرد دانشگاه پیدا می‌کنند بلکه به دلیل عدم دریافت خدمات و امکانات رفاهی و آموزشی مطلوب، روز به روز تصویر نامطلوبی از دانشگاه در ذهن آنها شکل می‌گیرد که زمینه کاهش اثربخشی دانشگاه را نیز فراهم می‌آورد. این در حالی است که با توجه به مسئولیت خطیر دانشگاه‌ها در شکوفایی استعدادها و توانایی‌های دانشجویان و با نظر به تأثیر قابل توجه ادراک افراد بر عملکرد و رفتار آنها، توسعه‌ی جوّ آموزشی مناسب و مطلوب در دانشگاه جهت پرورش ظرفیت‌ها، استعدادها و مهارت-های افراد امر مهمی است که باید مورد توجه مدیران و مسئولان توسعه دانشگاهی قرار گیرد.

بررسی رابطه‌ی بین سرمایه‌ی اجتماعی و ادراک دانشجویان از جوّ آموزشی نیز حاکی از آن بود که ۵۸٪ از ادراک دانشجویان از مطلوبیت جوّ آموزشی از طریق ادراک آنها از سرمایه‌ی اجتماعی موجود در گروه‌های

آموزشی پیش‌بینی می‌شود. در این راستا قلی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) بیان کردند، بین بُعد کیفیت سرمایه‌ی اجتماعی با پدیده‌هایی مانند ارزش‌ها، نگرش‌ها، تعهدات، مشارکت و اعتماد موجود در سیستم رابطه‌ی معناداری وجود دارد. همچنین در تبیین این یافته‌ی پژوهشی می‌توان گفت که عضویت اساتید و دانشجویان در گروه‌های مختلف علمی، پژوهشی و حتی فرهنگی ضمن اینکه می‌تواند حمایت قوی اعضا از همدیگر را موجب شود، به دلیل تأثیرگذاری مثبت بر ادراک دانشجویان از فرایند یاددهی - یادگیری، توانایی و مهارت-های خود و اساتید و همچنین محیط آموزشی، ضمن اینکه زمینه‌ی گسترش شبکه‌های اجتماعی موجود در دانشگاه را فراهم می‌آورد، بلکه هزینه‌های کنترلی و نظارت بر عملکرد و رفتار دانشجویان را نیز کاهش می‌دهد.

بدین ترتیب با نظر به یافته‌های پژوهش حاضر، در نهایت می‌توان گفت اگر چه سرمایه‌ی اجتماعی و ادراک از جو آموزشی موجود در قلمرو پژوهش از وضعیت چندان مطلوبی برخوردار نبودند، اما توان پیش‌بینی‌کنندگی مثبت و معنادار سرمایه‌ی اجتماعی برای جو آموزشی دال بر تأثیرپذیری آشکار کیفیت جو آموزشی از سرمایه‌ی اجتماعی است. لذا نظر به مسئولیت خطیر گروه‌های آموزشی در تحقق رسالت دانشگاه شایسته است که مدیران دانشگاه تلاش نمایند با بهبود سرمایه‌ی اجتماعی خود زمینه‌ی بهبود جو آموزشی در دانشگاه را فراهم آورند تا بستری جهت بهره‌برداری از تبعات مثبت سرمایه‌ی اجتماعی و جو آموزشی توسط دانشگاه فراهم آید.

منابع

- احمدی، علی‌اکبر؛ فیض‌آبادی، حوریه (۱۳۹۰). بررسی ارتقا سرمایه‌ی اجتماعی بر بهبود عملکرد سازمان، نشریه مدیریت دولتی، دوره‌ی ۳، شماره‌ی ۶، صص ۳۵ - ۵۴.
- اکبری، امین (۱۳۸۳). نقش سرمایه‌ی اجتماعی در مشارکت، بررسی تاثیر سرمایه‌ی اجتماعی بر مشارکت سیاسی - اجتماعی. دانشکده‌ی علوم/اجتماعی. دانشگاه تهران.
- امیرکافی، مهدی (۱۳۸۰). اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن. نمایه‌ی پژوهشی. سال پنجم، شماره‌ی ۱۸، ۱۰ - ۴۲.
- اندیشمند، ویدا (۱۳۸۸). شناسایی مؤلفه‌های سرمایه‌ی اجتماعی در دانشگاه‌ها به منظور ارائه مدلی جهت ارتقا آن. رهبری و مدیریت آموزشی، سال ۳، شماره‌ی ۲، صص ۹ - ۳۴.
- بهزادی، حسن؛ موسوی، مریم؛ سنجی، مجیده (۱۳۹۰). بررسی رابطه جوّ سازمانی و تعهد سازمانی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر مشهد از دیدگاه کتابداران. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، دوره‌ی ۱۸، شماره‌ی ۳، صص ۴۰۷ - ۴۲۶.
- پیراهری، نیر (۱۳۸۸). سرمایه‌ی اجتماعی در نظریات جدید. پژوهش‌نامه‌ی علوم/اجتماعی، سال سوم، شماره‌ی ۳، صص ۱۰۹ - ۱۳۱.
- ترک‌زاده، جعفر؛ محترم، معصومه (۱۳۹۰). پیش‌بینی تعهد سازمانی دانشجویان براساس ادراک آنها از جوّ آموزشی دانشگاه. انجمن آموزش عالی/ایران، سال ۴، شماره‌ی ۲، صص ۱۲۳ - ۱۵۴.
- ترک‌زاده، جعفر؛ محترم، معصومه (۱۳۹۰). تدوین و ارائه‌ی الگویی یکپارچه از سرمایه‌ی اجتماعی و پیامدهای آن. مطالعات مدیریت انتظامی. سال هفتم، شماره ۳، صص: ۴۱۳ - ۴۳۴.
- ترک‌زاده، جعفر؛ محترم، معصومه (۱۳۹۲). بررسی رابطه نوع ساختار سازمانی دانشگاه و سرمایه اجتماعی گروه‌های آموزشی با رضایت تحصیلی دانشجویان دانشگاه شیراز. جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۰ و ۲۵، شماره‌ی ۵۳، صص ۱۷۵ - ۱۹۴.
- ذاکری‌هامانه، راضیه؛ افشانی، علیرضا؛ عسکری‌ندوشن، عباس (۱۳۹۱). بررسی رابطه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی و میزان احساس امنیت اجتماعی در شهر یزد. جامعه‌شناسی/ایران، دوره‌ی ۱۳، شماره‌ی ۳، صص ۸۳ - ۱۱۰.
- سوری، علی (۱۳۸۳). سرمایه اجتماعی و عملکرد اقتصادی. مجله تحقیقات اقتصادی، شماره‌ی ۶۹، صص: ۵۰ - ۶۹.
- صیدایی، اسکندر؛ احمدی شاپورآبادی، محمدعلی؛ معین‌آبادی، حسین (۱۳۸۸). دیباچه‌ای بر سرمایه‌ی اجتماعی و رابطه آن با مؤلفه‌های توسعه‌ی اجتماعی در ایران. نشریه راهبرد، شماره‌ی ۱۹، صص ۱۸۸ - ۲۲۵.
- عبدالملکی، حسین؛ قانع‌سنگ‌آتش، اسما؛ کریمی، حامد (۱۳۹۲). بررسی رابطه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی و رضایت شغلی معلمان تربیت بدنی. مدیریت و فیزیولوژی ورزشی شمال، دوره‌ی ۱، شماره‌ی ۲، صص ۴۱ - ۵۲.
- علوی، بابک. (۱۳۸۰). نقش سرمایه‌ی اجتماعی در توسعه. ماهنامه‌ی تدبیر. شماره‌ی ۱۱۶.
- فریدونی، فائزه (۱۳۹۲). بررسی رابطه‌ی بین نوع جوّ سازمانی و میزان شیوع رفتارهای سیاسی سازمانی: مطالعه موردی دانشگاه شیراز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.

- فغانی، مریم؛ جویباری، لیلا؛ ثناگو، اکرم؛ منصوریان، آزاد رضا (۱۳۹۲). بررسی دیدگاه دانشجویان در خصوص جو آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۰. توسعه آموزش در علوم پزشکی، دوره ۶، شماره ۱۲، صص ۴۳ - ۵۰.
- قلی‌پور، رحمت‌الله، مدهوشی، مهرداد و جعفریان، وحید. (۱۳۸۷). تحلیل رابطه و تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی بر کارآفرینی سازمانی. فرهنگ مدیریت. سال ششم، شماره‌ی هفدهم، بهار و تابستان، صص ۱۱۱ - ۱۲۹.
- کرامتی، محمدرضا (۱۳۹۱). رابطه‌ی جو سازمانی مدارس با استرس شغلی معلمان. اندیشه‌های نوین تربیتی، دوره‌ی ۸، شماره‌ی ۴، صص ۱۰۳ - ۱۴۰.
- Bolino, M. C.; William, H. T. & James, M (2002). Citizenship Behavior and Creation of Social Capital in Organizations. *Academy of Management review*, 27, 4, 505 – 522.
- Burt, R. S. (2002). The Network Structure of Social Capital. *Research in organizational behavior*. Capital and Employment Practices, Academy of Management Review.
- Fraser, B. J. (1998). Classroom Environment Instruments: Development, validity, and applications. *Learning Environments Research*, Vol. 1, PP: 7-33.
- Freiberg, H. J. (Ed) (1999). *School climate: Measuring, improving, and sustaining healthy learning environments*. London: Falmer Press.
- Hoy, W. & Miskel, C. (2013). *Educational Administration*. U. S. A: Mc Graw Hill
- Lather, A.S., & Sharma, H. (2009). Role and Importance of Training Climate for Effective Training programs *Enterprise Risk Management*, 1(1), 72-82.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Society*. New York, NY: Simon and Schuster.
- Roff, S.; McAleer, S.; Hardeen, R. M.; AL-Qahtani, M.; Uddin, A. A.; Deza, H.; Groenen, G. & PrimparyonN, P. (1997). Development and Validation of the Dundee Ready Education Environment Measure (DREEM). *Medical Teacher*, Vol. 19, No. 4, PP: 295-299.
- Woolcock, M (2000). Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy. *World Bank Research Observer*, 15, 2: 225-249.

Internal Evaluation of Students' Educational Needs Based on Social Capital and Its Role in Their Perception of the Educational Environment: Case Study: Shiraz University

Maasoumeh Mohtaram¹, Sharareh Motealeh²

Abstract:

The main purpose of this study is to consider the prediction of the students' perception of academic departments on the bases of their perception of available social capital of different faculties at Shiraz University. The statistical population of this project contains all of the students of Shiraz University, by the use of cluster sampling method after the selection of Faculty of Science, Psychology and Engineering as the research sample. All the bachelor students of the selected faculties answered the questionnaires completely. The research instruments were social capital questionnaires (TorkZadeh & Mohtaram, 2012) and students' perception of academic climates (Ralf et al, 1997) that was gathered distributed after validity and reliability calculations. The received data were analyzed by the descriptive and inferential statistics method. The results demonstrated that the average social and the educational atmosphere desirability and each of their dimensions from the students' point of view are less than average means (Q3). The students' perception of academic climate is predicated through social capital. Hence, the results represented the positive and meaningful relationship between the students' perception of social capital and academic climate.

Key words: Internal evaluation; Social capital; perception of academic climates; student; university.

---

¹ Assistant Professor of Educational Administration, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shiraz University; m.mohtararam2016@gmail.com

² M.Sc. Student of Allameh Tabataba'i University